

Touren in het buitenland Drie uur slapen, een ochtendpromo en doorrijden naar de show

tekst: Jimmy Tigges fotografie: Minke Faber

Wat komt er allemaal bij kijken als muzikanten optreden in het buitenland? En wat voor rol spelen corona en de Brexit hierin?
Muziekwereld vroeg het aan jazzdrummer Sun-Mi Hong, tourmanager Lisanne Middag en manager/productent Cees Gog.

Sun-Mi Hong is met haar kwintet net terug van twee optredens in Duitsland. De treinreis van Heidelberg naar Berlijn duurde zes uur, die van Berlijn naar Amsterdam zeven uur. Voor de deur staan concerten in Londen, Trondheim en München.

'Je bent gaar van het optreden, dus probeer je maar wat te slapen in de coupé', vertelt ze. 'Op het spoor zijn ook nog vaak vertragingen, maar vliegen is ook niet alles, met die wachttijden. Schiphol is een nachtmerrie, daar moet je vier uur van tevoren zijn met je bagage. In de trein kan de basis zijn eigen instrument meemenen, bij vliegen is dat vaak een probleem. Een eigen drumstel nemen we nooit mee. Bekkens, trompet en sax, dat is te doen. Eventueel lenen we ter plaatse een bas bij een bevriend muzikant.'

Festivalorganisaties regelen meestal al een hotel, maar vluchten boekt zij zelf. 'Vervoer van vliegveld naar hotel en van hotel naar concertlocatie vogel

Veel geregeld dus, toch blijf je naar het buitenland gaan. Is het financieel interessant?'

'De grotere festivals in Scandinavië betalen goed, beter dan de zuidelijke landen en Engeland. Bij verlies krijgen we via het Fonds Podiumkunsten onze reiskosten vergoed. Een subsidie voor een heel project, inclusief geluidstechnicus, boek en tourmanager, hebben we tot nu toe nog niet gekregen. We gaan vooral vanwege de ervaring, de beleving, de lol en het spelen. Ik wil ook graag mijn netwerk uitbreiden, andere muzikanten ontmoeten. En ik vind het interessant om te zien hoe mensen elders reageren op onze muziek.'

Record aan papierwerk

Cees Gog staat tezelfdertijd, half november, vlak voor een tournee met het Nationaal Jeugd Jazz Orkest door Indonesië. 'Het wordt er niet makkelijk-ker op', vertelt de NJO-productent en manager. 'Corona heeft veel losge-maakt. Aziatische landen hebben de regels aangescherpt, je hebt niet meer genoeg aan een visum en eventueel een werkvergunning.'

Er was een record hoeveelheid voorbereidend papierwerk en andere extra te arrangeren zaken nodig.

Sun-Mi Hong: drummer, componist, bandleider, muziekdocent. Met trompettist Alistair Payne vormt ze de kern van het Sun-Mi Hong Quintet. sumihong.com

'Als je vijftig mails moet versturen voor één concert ben je opgebrand voor je gaat spelen'

vertelt Gog die vaker internationale tournees initieerde. 'Denk naast de vereiste werkvisa-aanvraag ook aan concertvergunningen, werkvergunningen, diverse verklaringen van alle deelnemers, ATA carnets in verband met de invoerrechten van de vaak kostbare muziekinstrumenten, Engelstalige verklaringen van de verzekeraar, de aansprakelijkheidsverzekering, wereldwijde instrumentenverzekering, extra 'stoelen' voor instrumenten etcetera. En niet te vergeten de vaccinatiewijzen, ook voor de gewone tropische ziektes.'

En dan moest hij ook nog aparte reisschema's regelen vanuit respectievelijk Qatar en Philadelphia voor de bandleider en voor de drummer. Het akkoord voor de tournee, een samenwerking met het Erasmushuis van de Nederlandse ambassade in Jakarta, was er al drie jaar geleden. Om bekende redenen kon die nu pas plaatsvinden.

'We geven in twee weken concer-

ten op verschillende universiteiten, op het Yogyakarta jazzfestival en in het Erasmushuis. In Soerabaja staan workshops met lokaal talent gepland. Die kruisbestuiving en het opsmuiven van de cultuur zijn belangrijke onderdelen van de tournee. Daarom reizen we daar per trein, dan zie je veel meer dan wanneer je vliegt.'

Het klimt als een dure reis, levert het de muzikanten iets op?

'De tournee is financieel mogelijk gemaakt door de ambassade en het Fonds Podiumkunsten. Mede doordat het een travel-party van 22 mensen betreft, zijn er veel kosten mee gemoeid. In tegenstelling tot soortgelijke projecten van nationale jeugd-orkesten elders in Europa betalen de NJO-muzikanten geen bijdrage. Er is dus geen fee mogelijk, wel worden dagkosten uitbetaald. Het loon zit 'm in de speciale ervaringen die je meekrijgt, er wordt je heel wat aangereikt.

Muziek wordt daar uiterst intensief beleefd. Veel bezoekers zoeken na afloop contact, willen vragen stellen en weten hoe wij ons verblijf in Indonesië ervaren. Die wisselwerking maakt het tot een unieke ervaring.'

Superswaar

Voor Lisame Middag zaten de arena-tours met de Amerikaanse singer-song-writer Matt Simons er eind septem-ber op. Ruim dertig stadionconcerten in Noord-Amerika en Europa als support-act van 2Cellos, in een half jaar tijd. 'Matt woont in LA', vertelt ze. 'Management doe ik deels op afstand, op tour ben ik altijd mee.'

Touren is duur, dus de groep was klein. 'Behalve een drummer en een gitarist waren we in de VS met een geluidstechnicus, een foto- annex videograaf en ikzelf. Het was super-zwaar. Ik heb die tour echt alles gedaan, van boodschappen en de backline op- en afbouwen tot financiële zaken en persoonlijke begeleiding. Teveel eigenlijk, daarom heb ik in Europa een assistent meeegenomen. Dat scheelde enorm.'

We kregen deze tour pas een maand van tevoren bevestigd. Dan is het snel schakelen. Het belangrijkste was een tourbus kunnen huren, er zijn grote tekorten op het moment, en zorg mee wilt hebben. Backline huren, dat soort dingen. Het is vooral een kwestie van veel mails sturen. Heen en weer schakelen over tijdschema's, over cateringzaken. Financiële afspraken maken met alle band- en crewleden. Op de hoogte zijn van allerlei regels, zeker na de corona-ellende. Die regels verschillen in Noord-Amerika per staat.'

Middag is Simons' tourmanager sinds diens doorbraak in Nederland in 2013 met zijn liedje *With You*. Na verschillende Nederlandse tours opende de wereldhit *Catch & Release* in 2015

Cees Gog: manager en producent Nationaal Jeugd Jazz Orkest (NJO)
www.njo.nl

'Het is een uitdaging om vanaf ongeveer niets te gaan bouwen aan iets bijzonders'

Tips van Cees Gog voor lezers met internationale aspiraties:

- Zorg dat de afspraken met de afnemers op papier of e-mail staan.
- Zorg dat de interne communicatiestructuur helder is en de informatie iedereen bereikt.
- Neem ruim de tijd voor alle voorbereidingen en het arrangeren van promotionele activiteiten; schakel zo mogelijk een promotiepartner in op de locaties.
- Zorg dat er minimaal één ervaren en betrouwbaar contact ter plekke (vaak de afnemer) en één ervaringsdeskundige in Nederland met je meekijkt wat betreft benodigdheden, vergunningen en de regelgeving die nodig zijn in het afzetgebied.
- Zorg dat minimaal het afgesproken deel van de gage en de eventueel afgesproken reiskosten zijn overgemaakt voordat je vertrekt.
- Zorg dat je muziek zo goed mogelijk terug te vinden is op de streamingdiensten; check de data van het betreffende land; zet socials uit, gericht op het afzetgebied.
- Vergest je fysieke merchandising niet mee te nemen (zoek uit of daar een ATA-carnet voor nodig is); zorg vooraf dat je weet hoe de verkoop daarvan bij jouw afnemers werkt en welke kosten je daarvoor verschuldigd bent (grote festivals werken met contracten daarvoor).
- Zorg dat je eigen instrumentenverzekering op orde is, regel een collectieve aansprakelijkheids-, reis- en annuleringsverzekering. Denk aan de corona-quarantaine dekking.
- Verdiep je in de mogelijk afwijkende culturele en sociale gebruiken en andere juridische regels van het land of gebied.
- Check hoe het zit met eventueel benodigde vaccinaties, zorg voor een up-to-date corona QR-code en informeer naar de lokale reglementen wat corona betreft.

deuren naar het buitenland. Er volgden vele headlinertours door Europa.

'Als gast van een hoofdact als 2Cellos is productioneel veel al goed geregeld, bij een eigen tour denk ik actiever mee: wat voor show gaan we doen, wat is de setlist, wat hebben we nodig? Hoe gaan we het technisch gezien goed voorbereiden? Onze boeker zit in Engeland.

Vanuit het management bespreken we onze ideeën met de boeker en dan komt hij meestal met een voorstel. Bijvoorbeeld: dit komt op ons pad, wat kunnen we doen? Uiteindelijk krijg ik als tourmanager alle contactgegevens en ga ik iedereen contacten en alles voorbereiden.

Bij een eigen headlinertour kun je een bedrijf opdracht geven: dit is onze crew, dit zijn onze paspoortkopieën, we hebben deze routes, hier hebben we hotels nodig, doe maar een voorstel. In geval van Matt doen we alles zelf. We hebben één keer met zo'n partij gewerkt, maar toen ontdekte ik dat ik zelf betere tickets kon vinden.'

En dan zijn er nog de oncoziene problemen

'Absoluut. Bij zo'n arena tour geef je steeds aan een andere lokale technische partij je wensen door. Zoals *in-ear headphones*. Dat was in Amerika goed geregeld, maar in Europa ontbraken ze. Daar kom je dan op dag één achter, tijdens het opbouwen. Gelukkig had onze geluidsmen een extra setje bij zich en konden we nog ergens een setje kopen. Je kan van tevoren nog zoveel dingen bedenken en alle lijfjes die je doorstuurt dubbel checken, maar als het er niet is moet je het wel oplossen. Wat doe je als je geluidsmen corona krijgt? Veiligheid is ook belangrijk. In Amerika hadden we een storm. Dan moet je als tourmanager de chauffeur instructies geven; gaan of niet. Het is uiteindelijk altijd mijn verantwoordelijkheid.

In 2016 deden wij de support van Dotan, in Duitsland. Precies in de week dat *Catch & Release* daar de hitparades inklom. We kregen promotievoetstukken binnen van allerlei zangers. Dat betekende na een show twee uur doorrijden naar een volgende stad waar we rond half drie 's nachts aankwamen. Drie uur slapen, een ochtendpromo doen en dan doorrijden naar de volgende tv-show. Ik reed met alle merchandise rond in mijn eigen autootje, deed alles op die tour. We waren kapot daarna, maar dat een hit naar nummer 1 klimt tijdens zo'n tour was wel heel vet.'

Is het lastiger geworden door bijvoorbeeld de Brexit?

'De Brexit is dramatisch. Ik sta eerlijk gezegd niet meer te springen om in Engeland te toeren. Je moet nu als Europeaan een werkvisum aanvragen. Het gedoe voorheen in Zwitserland met in- en uitvoer van merchandise heb je nu ook in Engeland. Aanvankelijk deden douaniers een oogje dicht voor de instrumenten. Nu zijn ze een stuk strenger, maar ze weten nog steeds niet wat ze moeten doen. Denk je je papierwerk in orde te hebben, klopt er toch weer iets niet. In Engeland hebben we instrumenten gehuurd. Dat scheelt een hoop gedoe.'

Randje overspannen

Middag begon haar carrière als promoter van zanger Tom DeLonge van Blink-182. 'Ik was 21, net afgestudeerd. Twee maanden op pad met een wereldbekende band, in de beste Nightliner en de beste hotels. Eigenlijk moet je in kleine busjes beginnen, maar ik pikte wel op hoe het op een goetie tour gaat en heb die kennis meegenomen naar mijn eigen tours. Bij mijn eigen eerste Nightlinertour heb ik het tourboekje, alle callsheets, alle informatie op dezelfde manier uitgewerkt. Ik adviseer mijn studenten

op de Herman Brood Academie altijd: als je mee kunt op een tour als wat dan ook: doe het. Je ziet zoveel gebeuren, daar leer je echt het meeste van.'

Ondanks alle 'gedoe' houdt ze van haar werk. 'Ik sta niet te springen bij problemen, maar ze schrikken mij niet af. Bijna alles is op te lossen. Zo'n tour kost veel energie, maar zodra het even rustig is mis ik het echt. Ik was randje overspannen omdat het veel was, vanuit die coronacrisis waarin we echt niks konden maar in één keer die arenas tours. Maar als ik video's terugkijk, krijg ik heimwee. Het is bijzonder om met een groep mensen zo'n periode door te brengen. Je wordt heel hecht in korte tijd, je zet zulke mooie dingen neer en je maakt veel mee.'

Ook Gog haalt er voldoening uit: 'Ik vind het een voorrecht om deze job te mogen doen en een interessant programma te mogen bieden. Ik mag ook nog van nabij ongelofelijk veel talent aanschouwen. Het is een uitdaging om vanaf ongeveer niets te gaan bouwen aan iets bijzonders. Enorm bevredigend om zoiets uit de grond te stampen. Als het lukt voelt het alsof ik zelf een mooie suite heb geschreven.'

Sun-Mi Hong ervaart al dat geregelder als heetisch en stressvol. 'Als één concert ben je al opgebrand voor je gaat spelen. Ik ben muzikant en componist, ik wil creatief zijn en *on the spot* staan. En mij kunnen focussen op andere muziekprojecten waar ik mee bezig ben. Nu we wat bekender zijn gaat het wat makkelijker. Vóór corona schreef ik zelf festivals en zalen aan. In 95 procent van de gevallen krijg je geen antwoord. Nu worden we gelukkig vaker gevraagd. De mensen kennen ons, betalen meer en de hotels worden beter. Dat scheelt weer iets.'

Lisanne Middag: Artiestenmanager (o.a. Typhoon) en tourmanager singer-songwriter Matt Simons. Doцент Herman Brood Academie. Crystalstonemanagement.com

'Ik sta eerlijk gezegd niet meer te springen om in Engeland te toeren'